
D O P I S   Z   T A I Z É

D U B E Ň   1 9 8 3

Doprovod na pouti smíření

KŘÍŽ - KONA

Když velký kříž z kostela v Taizé před několika lety putoval několikrát k různým setkáním, nikoho tehdy nenapadlo, že z těchto poutí kříže se rozvine velmi výrazné znamení, které bude spontánně spojoval mnoho mnoho lidí.

Dnes je tento kříž v řadě kopií na cestě v mnoha zemích. Putuje od místa k místu, provází pouti smíření po celém světě; tato celosvětová pouť byla zahájena o vánocích v Libanonu a nyní pokračuje rozvětveně v jednotlivých zemích.

Dopisy z Taizé přinesly několikrát zprávy o této pouti kříže. V tomto dopise se zabýváme také smyslem a významem tohoto znamení. Jednotlivé příspěvky jsou určeny nejen těm, kdo se připravují na to, že kříž v brzké době přijmou ve svém domově, ale každému, kdo se v poslední době /ale nejen během ní/ obrací v mysli k utrpení a zmrtvýchvstání Páně.

Modlitba před křížem

Od křesťanů z východoevropských zemí přišel návrh, aby se každý pátek večer /nebo i v jiný večer/ konala modlitba před křížem, jíž se může účastnit každý, ať je kdekoli, i když je třeba úplně sám:

"Modlete se za všechny, kteří se nechtějí smířit, kteří nemilují Boha. Je nutné modlit se za ně, ať už jsou na světě kdekoli. Není žádné jiné cesty ke smíření. Modlete se za všechny, kteří na Východě i na Západě trpí morálně i fyzicky. Modlete se také za nás; je to tak těžké milovat své nepřátele, své pronásledovatele, své utlačovatele se všemi jejich pomocníky, všechny ty, kteří nás nemilují."

Modlit se před křížem, to znamená bdít a modlit se společně s Kristem, který na sebe vzal utrpení všech lidí na zemi; znamená to svěřit mu vlastní břemena a břemena jiných lidí, znamená to vydat se k zdroji Božího odpuštění, abychom z něj žili svůj všední život jako smíření lidí; znamená to obnovit vlastní nasazení za všechny ty, na které společnost zapoměla.

Mladí Irové píšou:

"Poslední večer, co byl Kříž v Dublinu, jsme připravili modlitbu u cikánů. Zeptali jsme se jich, zda bychom se jednou u nich mohli sejít k modlitbě. A ta se skutečně také konala a nakonec přistupovali ke křížji všichni přítomní a dotýkali se ho čelem. Během společné modlitby se vytvořila hluboká solidarita s těmi lidmi, kteří v Dublinu musí tolik trpět."

Modlitba u kříže není něco, co přidáváme z vnějšku do našeho všedního života. Při ní je prostor pro všechno, co jsme zažili a co všechno svěřujeme Kristu. A tato modlitba připravuje ka žďého křesťana znovu na to, aby pokračoval ve svém životě den po dni s Kristem.

O těchto vzájemných vztazích mezi modlitbou a životem zde píše několik mladých lidí vesměs z východoevropských zemí:

"Konečně jsem měl pro sebe volnou hodinu, kdy jsem se nemusel konečně starat o organizační věci, kdy ode mně nikdo nic nechtěl, kdy jsem mohl v klidu pozorovat kříž - ikonu, kterou jsem už tolikrát viděl, a kdy jsem se mohl ptát Ukřižovaného: Kdo vlastně jsi a jak se na mě díváš? Odkud je zář tvých ran? Jakou bolest a jaká břemena ti svěřím? Budeš skutečně se mnou sdílet můj Velký pátek? Stal se Velký pátek mého života a jiných lidí také tvým Velkým pátkem? Jak se mohu podílet na tvém zmrtvýchvstání?"

--- Později přišli ještě další, kteří před křížem tiše nakrátko poklekli a pak zase odešli. Když přišla domů paní domácí, "bděla" ještě před křížem jedna svíce. Napsala pak: " Bylo to dobré vrátit se po práci a únavou domů k Němu, který byl přítomen na křížji a který byl také v lidech, jež se kříže dotkli a své trápení složili k nohám Ukřižovaného. V místnosti se koncentrovala "tajemná síla universality". Ta učinila z obyčejného domu chrám, místo modlitby. Tak jsem s i opět uvědomila, že má modlitba není jen mou modlitbou, že nepatří jenom mně, i když se děje ve "skrytu mé světničky". Jsem spojena se svými bratry a sestrami nepřerušitelnými pouty, jejich trápení i jejich radosti mi také nějak náleží, mám na nich účast, a také pro ně žízním po ukřižovaném a zmrtvýchvstálém Kristu. Hledáme ho a čekáme na Něj společně. V myšlenkách je kříž opět přede mnou. Už to není nositel soužení, ale nositel a šířitel pokoje, spočinutí. V něm spočívá slavnost, vzkříšení."

"Jsem malou skupinou mladých lidí v rámci evangelické luterské obce. Při přípravách modlitby před křížem v naší obci jsme měli starosti; n. bylo totiž vyloučeno, že tento kříž - něco nového v obci - vyvolá napětí. Takový symbol může mnohým evangelíkům být nesrozumitelný. Úvodu se však ujal pastor, ten také působil osobním příkladem a tím tyto obavy opadly. Tento kříž posunul do popředí společenství křesťanů a dostal se nad rozdíly mezi jednotlivými vyznáními. Bylo překvapující, jak mnoho věřících vystoupilo z lavic a přistoupilo ke kříži."

"Pro kříž jsme upravili jeden pokoj v našem bytě. Snesli jsme samé všechny koberce z bytu, aby se nemuselo klečet či sedět na holé podlaze, ale kolem stěn jsme nechali také židle. Ke kříži jsme dali květiny a svíce. Modlitbu jsme uvedli četbou žalmu 63 a písní *Oculi nostri*. Zobrazení ikony s Kristem, který rozevírá doširoka ruce, a verše žalmu, nám přiblížily toho Krista, který se stal pro nás člověkem, který na sebe vzal naše lidství se vším jeho omezením a trápením - a to zcela, až k smrti. Právě proto zná všechny naše slabosti, chápe dobře, jak nespolehlivá jsou naše vzplanutí a jak rychle alábnou, a volá nás stále znovu. Snažili jsme se odpovědět na toto volání, složili jsme ke kříži své starosti a úzkosti a pokusili jsme se vyjádřit svůj dík a svou radost z toho, že Bůh má k nám takovou důvěru. Po modlitbě jsme odešli do vedlejšího pokoje, abychom si mohli popovídat; kdo však chtěl zůstat ještě u kříže, mohl setrvat. Protože seutokát u nás přenocovalo více lidí, zhasel poslední bdící ke čtvrté hodině ráno svíčku před křížem."

Buďme se zmrtychvstalým ukřížovaným Kristem

Bezpočet malířů, skulpteurů, básníků meditovalo o textech bible, papí. z právu o určení Páně a pokoušelo se ve svých dílech vyjádřit to, co s evangelií chápali, nebo jak je prožívali. Také v různých národních rbožnost si vytvořila své vlastní výrazové prostředky, kraj od kraje různé. Existují nejrůznější zpodobnění kříže, stará či nová, a vezbou ne nějaké místo, oblast, nebo dokonce universální.

Kříž, který provází celosvětovou pouť smíření, je vlastně ikona inspirovaná východní církevní tradicí. Na ni můžeme pozorovat Kras ta zmařelého a s očasně Krista vstalého z hrobu:

"Kříž je zcela prostá ikona doplněná některými symboly. Je v ní sdružená jak východní tak západní tradice. Vyzařuje pokoj: Kristus je náš pokoj. Silueta těla nijak nevystupuje, je zcela obsažena v kříži. Smrt stojí na prahu ke vzkříšení. Je to pokus o to, aby smrt a vzkříšení přecházely v sebe navzájem. Není kříže bez vzkříšení."

Při patě kříže stojí na jedné straně Jan, miláček Páně, na druhé Panna Maria. Oba doprovázeli Krista až ke kříži. Jan je Jediný učedník, který se toho odvážil. Ježíš mu svěřuje svou matku a matce Jana. Panna Maria shromažďuje ve svých rukách krev a vodu z Kristových ran. V této přítomnosti pod křížem se ukazuje na jedné straně věrnost až do konce /také v nebezpečí, že dojde k zatčení/, na druhé straně hluboká láska. Je to okamžik počátku církve.

Anděl zastupuje přítomnost nebes, jimiž byl posilován Kristus, jako tehdy v getsemanské zahradě. A anděl zvěstuje mrtvýchvstání v prázdném hrobě.

Příčné břevno kříže je dlouhé. Ruce jsou rozpjaty ze široka, aby objaly celý svět: Ježíš zemřel a vstal z mrtvých za všechny lidi.

Mnozí věří, že obraz dnešnímu člověku káže výmluvněji, že mu říká víc než text. A přesto zůstává slovo nepostradatelným sdílným prostředkem zjevení. Mnozí lidé přijímají obraz a obrazy vůbec jako vodítko k meditaci a k modlitbě. V této modlitbě naslouchají neustále slovům písmo, aby se přidržovali bezprostřední svěžesti evangelia. Obraz má velkou odpovědnost; a proto je tato ikona - kříž co nejjednodušší ve svém vyjádření."

Každý přijímá tuto ikonu tak, jak mu to je možné: jako znamení víry při biblickém rozhovoru, při modlitebním společenství nebo při jiné pomůžnosti; jiní pak položí kříž naplocho na podlahu a přistupují k němu; pokládají na něj své čelo a tak Kristu i modlitbou těla svěřují svá vlastní břemena, i břemena svých i bližních; a jiní zase na kříž patří krátce nebo delší čas, než se svěří Božímu usmíření, tajemství vykoupení.

Kříž na pouti

Ikona-kříž putuje z jednoho místa na druhé a tak se stává znamením toho, že Kristus navštěvuje každého člověka bez výjimky. Tak se vytváří pouto, stuha usmíření, spojující bezpočet zcela rozdílných lidí.

"Shledávám poutní cestu jako celmi dobrou, protože je zcela konkrétní. Nikoli něco, přes co si lidé jen dělají myšlenky, ale ně co, co se děje proto, aby svedlo lidi k sobě a přes jejich různost je povzbuzovalo k přemýšlení a k společné modlitbě. Je to silné, výrazné znamení pro to, že Kristus je zde pro každého člověka. Kříž na cestě ke smíření pro mne má ještě jeden význam. Cesta smíření je vždy cesta kříže, cesta utrpení."

K tomu, aby se lidé scházeli k modlitbě u kříže, není ovšem nutné mít právě tento kříž-ikonu. Jsou přece všude kříže a u řady z nich se lidé modlí již desetiletí či staletí /na mnohých místech to bylo zejména uctívání svatého kříže - dobře známé u nás z Velkého pátku/. Zastavení kříže-ikony na jednom místě má být krátké. Proto je důležitá příprava na toto zastavení a také hledání cest a způsobů, jak prožívat později, když kříž odputoval k dalšímu zastavení, smysl tohoto znamení. Je-li to možné, stojí zato zadržet i konkrétní gesta z uctívání kříže. Stále znovu si lze k tomu připomínat toto místo z 2 Kor 5, 18, 20 : Bůh se s námi smířil skrze Krista a svěřil nám službu ..... Jme proto Kristovi vyslanci, jako by Bůh skrze nás napomínal. Kristovým jménem vyzýváme: Smířte se s Bohem!

"Pouť s křížem byla něco velmi konkrétního. Proto bylo většinou docela snadné navázat spojení s různými skupinami a lidmi. Mnozí se na nich mohli podílet spontánně bez velkých slov a vysvětlování. Stačilo jen říct, že pouť s křížem má být znamením toho, že Kristus navštěvuje všechny, kdo se k němu přihlašují a že tato pouť má vybudovat a pojení mezi křesťany nejrozličnějších orientací. Když jsme se vraceli s křížem z Říma, odvezl nás evangelický duchovní z nádraží ke katolickým bohoslužbám, kde nás už očekávali. My jsme v tomto směru nic nevyjednávali, ale on se nějak dozvěděl, kdy přijedeme a chtěl nás takto přivítat. Velmi rychle jsme si uvědomili, že to není vůbec něco obvyklého: Evangelický, kterého jsme znali jen z jednoho večera ještě v době příprav, nás po našem návratu z Říma odváží ke katolickým bohoslužbám. Jednotlivá zastavení třítydenní pouti byla velmi různá. Kříž byl vystaven při normálních bohoslužbách v obcích, při modlitbách zvláště k tomu svolaných, při modlitbách růžence, při biblických hodinách, při modlitbách v rodinách, při společných večerech mládeže apod. Poslední modlitba smíření se konala v nemocniční kapli, byli na ni pozváni všichni, kteří se kdy účastnili těchto modliteb u kříže a při této poslední modlitbě byl kříž přenesen i do pokojů nemocných. Šlo se mnoho lidí, kaple byla plná. Zvláště působivé byly četné volně přednášené přímluvy prokládané zpíváním Kyrie eleison. Na těchto přímluvách bylo lze vystopovat zpětně cestu, kterou se kříž po tři poslední týdny ubíral."

"Jeden člen z naší farní obce jel do nejbližšího město pro kříž- píše jiný mladý Němec. Již tato cesta byla začátkem pouti, jež se rozvětvila do mnoha malých cest. Skupina mladých došla do kláštera v naší obci, jiná do domova důchodců, kam kříž donesli, protože staří lidé již nemohou do společenství chodit. Pro mnohé mladé lidi to byla první návštěva v tomto domově vůbec. Vysvětlovali starým lidem, jak tento kříž putuje od města k městu a od farnosti k farnosti, jak je znamením společenství v Kristu. Myslím, že ti s taří lidé to pochopili ihned. Velmi se těšili z toho, že je kříž také navštívil. Pak byl z katolické farnosti předán do evangelické obce. Několik mladých lidí jej tam přineslo a účastnilo

se večerní modlitby v evangelické modlitebně. Modlili se společně, nezůstali jen u odevzdání kříže ve dveřích. Když se lidé vydávají na cestu s křížem, usnadňuje to návštěvy u druhých; a to nejen proto, že je záminka k návštěvě, ale také proto, že všude, kam se přijde, se koná společná modlitba.

Zpráva ze zcela jiného koutu světa, z Haiti a z Dominikánské republiky: "K modlitbě u kříže se v Port-au-Prince sešlo asi 300 mladých i dospělých. Bylo to velmi dobré sejit se s lidmi, kteří velmi trpí a přišli vlastně proto, aby se prostě plně svěřili Bohu. Mnozí zpívali spolu jednoduché kánony. Kříž putoval městem Port-au-Prince po 14 dní. Pak byl přenesen Cap Haiti a v příštích měsících putoval v Dominikánské republice. Každou sobotu a neděli se připravují tři různé farní obce na to, že budou slavit bohoslužbu s křížem."

Příprava zastavení kříže

Znamení smíru nabývá plnosti a účinku v tom, že kříž se ve městě nebo v nějakém kraji dostává k nejrůznějším lidem s nejrůznější křesťanskou orientací. Nejlepší přípravou na tato zastavení jsou návštěvy, a to také u těch lidí, kteří takovou návštěvu ani neočekávají.

Není třeba chystat nějaké velké přípravy: Kříž se přijímá při normálních bohoslužbách, společných modlitbách, shromážděních, v rodinách, v domovech . . . . . Stačí k tomu chvíle ticha, několik zpěvů, krátký text z Písma, několik přání . . . . .

Je-li ikona-kříž v něje kém kraji delší dobu, může navštěvovat farní společenství různých vyznání, domovy pos tížených, důchodců, nemocnice, věznice, náboženské společnosti, rodiny, skupiny apod. /U nás ovšem tako volně asi kříž putovat nebude, ale jistě se najde dost rodin, i osamělých lidí, kteří rádi přijmou kříž ke krátkému zastavení a s nejbližšími přáteli u něj pobudou v modlitbě a třeba i v tichém setrvání./

"Nejsilnější věcí při modlitbě u kříže je, když se lidé usmířují sami se sebou. Když se skupiny místní církve, kde jsou různá napětí, modlí před křížem a modlitbu berou zcela vážně, nejen jako další pobožnosti. Když se smířují s Bohem v Kristu, každý osobně sám za sebe, aby se pak mohli usmířit a usmířovat vždy znovu mezi sebou. To je pak zdrojem společenství, který vydatně působí a nese plody. Je to pak skutečně modlitba obrácení, není to vnější pobožnost. Je to modlitba plného odevzdání, modlitba důvěry, že Bůh nám toto plné odevzdání daruje, i když se dostáváme stále znovu do pokuše ní z tohoto odevzdání si aspoň trošičku nechat pro sebe."

VELKÁ RADOST ZE SPOLEČNÉ CESTY SMÍŘENÍ

Dne 30. prosince 1982 večer promluvil papež Jan Pavel II při bohoslužbě k 15 tisícům mladých účastníků evropského setkání. Nejprve vyjádřil velkou radost, že může mladým lidem pomáhat jít touto cestou smíření, a odpověděl na 7 předem předložených otázek. V dalším textu jsou zkrácené odpovědi na první 3 otázky:

1. Jsme vděční za to, že Svatý otec křesťanům řekl: "Nebojte se!" Jak můžeme dnes, kdy se šíří tolik starostí, obav z budoucnosti a strachu z válek, být svědky prosté radosti, svědky důvěry a naděje?

Jsme jimi díky své víře. /Připomeňme si 1 J 5,4: ...Každý, kdo je narozen z Boha, vítězí nad světem. A nad světem zvítězilo právě toto: naše víra./ V J 3,16-17 čteme: "Neboť Bůh tak miloval svět, že dal svého jednorozného syna, aby žádný, kdo v něho věří, nezahynul, ale měl život věčný ... aby svět byl skrze Něho zachráněn. - A na úrovni skutků a našeho jednání čerpáme jistotu z toho, že On nás miloval: Víme, že jsme přišli ze smrti do života, protože milujeme bratry /1 J 3,14/.

Nesmíte přirozeně nikdy zavírat oči před skutečnými těžkostmi. Problémy světa jsou stále těžké a komplikované. Jak se přivádět lidi k tomu, aby žili jako bratři, i když jsme tak různí a často máme přímo protikladné zájmy, aby se každému dostal jeho díl chleba, důstojnosti a lásky? A především jak by se daly překonat těžké hrozby mluvící o utlačování a o válkách, které vycházejí z lidských srdcí, když se tyto lidé nechávají vést strachem, lží, egoismem, pýchou a nenávisť? Jsou katastrofická nebezpečí, to ano. Existuje boj, který je nutno vést, boj proti zlu ve všech jeho formách. A ti, kteří usilují o dobro, nebudou proto uchráněni před zlem v tomto životě: byl snad Kristus ušetřen?

A přece je naší povinností usilovat o odstranění těchto nebezpečí, aby "zlo bylo přemoženo dobrem" /Ř 12,21/. Skrze Krista, s ním je to možné. Zlo nesmí mít poslední slovo /srv J 16,33/. A právě tento smysl pro dobro, smysl pro spravedlnost a lásku, který do nás Bůh vkládá, vkládá také do srdce jiných, mnoha jiných lidí, tak kže se můžeme navzájem setkávat a přes hranice, které nás oddělují, si můžeme podat ruku, abychom budovali bratrský svět. Když bojujeme s Ním, budujeme již již nyní s velkým pokojem v srdci. A proto vám říkám znovu:

"Nebojte se!"

2. Zjistili jsme, že místní společenství a farní obce jsou všude na zemi místy, kde se společně modlí všechny generace. Proto se pokoušíme tato společenství ze všech sil podporovat, zejména tím, že se navzájem zveme a že se snažíme být kvasem evangelia ve farních obcích. Mohou malé skupiny laiků, které jsou zakotveny ve farní obci, být především fermentem kontemplace?

Blahopřeji Vám, milí přátelé a povzbuzuji vás ve vašem předsevzetí. Je to normální a může to působit k oživení, když se mladí lidé v duchovním příbuzenství vyhledávají, zvláště se s stejným ideálem, stejným způsobem modlitby, když sdílejí navzájem stejnou dynamiku své aktivity; je to v zájmu mnoha dnešních křesťanských hnutí mládeže, která obvykle mají každé svůj zdůrazněný akcent. Ale jistě chápete riziko a jistě chcete se vyhnout tomu, že byste se s táhli do vlastní skupiny, že bys te se omezili jen na vlastní okruh a na své vlastní prožitky. Nemůže existovat církev, kde by byla jen jedna věková kategorie, třídní či rasové vyčlenění. Církev - a to slovo znamená shromáždění - je shromážděním, obcí křesťanů v jeden lid, v jedno jediné tělo. Farnost, církevní obec musí znovu nalézt své povolání, své poslání, aniž by si na cokoli dělala monopol nebo aniž by chtěla všechno usměrňovat a egalizovat; měla by se stát domovem celé farní rodiny, být přátelská, bratrsky otevřená, místem, kde pokřtění a birmovaní si uvědomují, že jsou lidem Božím.

... Vyjděte tedy do farností: abyste rozdávali i přijímali. Budete tam moci zřít prostor pro modlitbu a pro vyzývání, což bude přitahovat vaše bratry a sestry a což jim bude pomáhat při hledání Boha. Přitom je třeba brát ohled na to, že vedle vás jsou často i jiné modlitební skupiny, které vás třeba doplňují nebo jsou universálnější a obecnější. A s nimi pak se bude účastnit normálních liturgických slavností, které jsou otevřené pro všechny Boží lid a pro všechny orientace v církvi. Tam můžete být opravdovým kvasem smíření. /..../
Tam poneseš své otázky a výzvy a tam také budete přijímat otázky druhých /..../

3. Která rizika na sebe mohou vzít mladí lidé při vyzývání lidí k míru a při obnově každého lidského života a lidské důstojnosti?

První riziko, které se musí podstoupit pro mír, je - jak se mi zdá - dialog, který nás otevírá pro nás samé i pro druhé a který nás pro ně činí "průhlednými" /..../ Dialog vychází z hledání pravdy, dobra a spravedlnosti pro každého člověka! Vyžaduje otevřenost a pohotovost k přijímání; vyžaduje, abycho se vydali k bytí toho druhého, k tomu zvláštnímu u našeho partnera - i s rizikem, jež je s tím neoddělitelně spojeno.

A dále to vyžaduje, abychom se bez zbabělého nebo falešného ohleduplného vzdání přidrželi toho, co sami poznáme jako pravdivé a správné; přitom však nesmíme ponižovat toho druhého na pouhý předmět, ale musíme ho respektovat jako subjekt s rozumem, svobodou a odpovědností. Proto by dialog měl být především hledáním toho všeho, co je lidem společné. Blažení ti, kdo jsou pohotovi k tomu aby se společně modlili, aby je svatý Duch naučil milovat v druhém všechno to, co v něm miluje Bůh!

Pokud jde o jednotlivé konkrétní prostředky, jež vedou k pokoju nebo které by alespoň mohly odvrátit hrozbu války - jako třeba vzdání se dalšího soupeření ve zbrojení - v této oblasti jsou obtížné a složité problémy, které vyvolávají a vyžadují si ještě další odpovědnosti. K tomu jsem se vyjádřil již při jiné příležitosti. Vaše úloha se mi zde jeví především v tom, abyste pohnuli srdce i hlavy lidí k tomu, aby mír chtěli vážně a doopravdy, abyste jej prosazovali mezi jednotlivci i skupinami přesvědčivě, abyste dále vyžadovali spravedlnost, jež je nejlepší zárukou míru, abyste podněcovali ke sdílení, abyste je praktikovali, což je také dobrá cesta k míru a k pokoju.

Vaše otázka je zaměřena také výslovně k důstojnosti každého člověka, na cenu každého lidského života. Ano, zde dochází k rizikům a dělejte všechno, co je ve vašich silách, abyste ji zvěstovali a zjednávali jí respekt houževnatě a vytrvale. Víte však, že toto svědectví zavazuje nás každého jednotlivě; je věrohodné jen tehdy, když každý respektuje život druhého do nejmenších maličkostí, již od početí, v jeho celé slabosti, v každém věku - i se všemi jeho právy. /.../